

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора Ліпич Любові Григорівни на дисертаційну роботу Ситника Йосифа Степановича «Інтелектуалізація систем менеджменту промислових підприємств», представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами та темами. Розвиток менеджменту як науки зазнає постійних змін через призму появи нових поглядів на управління, концепцій, трансформації парадигм, які обґрунтовані новими знаннями, винаходами і відкриттями у різних сферах життєдіяльності людей. Стрімкі зміни світового економічного устрою, вичерпність природних ресурсів, надмірне споживання та володіння незначною часткою людства більшістю національних багатств, екологічні та економічні кризи супроводжують господарську діяльність підприємств. З іншого боку, динамічний розвиток науки, інформаційних технологій, короткий період між розробленням та реалізацією інновацій вимагають від менеджменту підприємств швидких та якісних дій.

Назрілою є потреба в комплексному розробленні концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних засад забезпечення інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, осмислення і узагальнення різних поглядів на цей процес, а також виявлення його сутності і форми.

З огляду на зазначене, тематика дисертаційної роботи Ситника Й.С., в якій основні теоретико-методологічні засади інтелектуалізації систем менеджменту підприємств розглядаються в контексті сучасних ринкових, економічних, управлінсько-мотиваційних та особистісно-інтелектуальних процесів, є актуальною, науково обґрунтованою і відповідає вимогам теорії та практики вітчизняних підприємств.

Тема дисертації відповідає науковим напрямкам Національного університету «Львівська політехніка», зокрема науково-дослідній роботі кафедри менеджменту організацій «Організаційно-економічні механізми в системі управління підприємством» (номер державної реєстрації 0113U005300), де автор розробив методичний інструментарій оцінювання ефективності систем менеджменту підприємств і рівня їх інтелектуалізації та при розробленні науково-дослідних тем кафедри менеджменту персоналу й адміністрування «Удосконалення організаційної культури взаємодії науки і виробництва у галузях машинобудування і приладобудування» (номер державної реєстрації 0108U000327), де автором виокремлено етапи процесу управління знаннями та «Управління персоналом у процесі інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0113U005291), в якій

дисертантом розроблено метод діагностування впливу активаторів інтелектуалізації систем менеджменту на управління персоналом промислових підприємств та інструментарій моделювання процесів зростання особистісно-командних інтелектуально-знаннєвих активів.

2. Зміст дисертації та її завершеність. Відповідно до обраного напрямку досліджень, здобувачем чітко визначено предмет та об'єкт дослідження, коректно сформульовано мету («розроблення концептуальних, теоретико-методологічних й методико-прикладних засад забезпечення інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств») та виокремленні завдання, виконання яких має забезпечити досягнення мети та відповідних теоретико-методологічних і прикладних результатів.

У першому розділі автором на достатньо високому рівні досліджено теоретико-прикладні засади інтелектуалізації менеджменту підприємств.

Дисертант доводить, що активне спрямування індивідуального інтелекту, знань, творчорозумового потенціалу працівників на розвиток певного об'єкта чи соціально-економічної системи, з якими взаємодіє особистість, формує засади процесів інтелектуалізації їх операційної та управлінської діяльності в ринкових умовах. За цих умов інтелектуалізація окремішньої системи менеджменту розглядається як онтогенетичний (індивідуалізований) процес формування та використання її інтелектуально важливих конкурентних можливостей (с. 83-84).

У цьому контексті, дисертант справедливо зазначає, що головна увага в процесі інтелектуалізації спрямовується на: універсалізацію світоглядності та розширення управлінського, фахово-компетентнісного судження через призму зростання інтелектуально-знаннєвого потенціалу персоналу, із застосуванням інтеграційного та міждисциплінарного підходів; націленість управлінського персоналу на формування багатофункційних професійних навичок, системно-креативне мислення, інтелектуальну активність, самоменеджмент і відповідальність, психологічно-емоційну зрілість, особистісне зростання; ідентифікаційну самотутність елементів менеджменту, гнучкість та стратегічну й тактичну динамічність структури менеджменту під впливом зміни внутрішнього інтелектуально-знаннєвого й зовнішнього конкурентного середовищ; урахування обмежень розвитку інтелектуально-знаннєвих активів системи менеджменту підприємств (с. 84-86).

Заслуговують на увагу запропоновані автором у розділі 1 теоретичні засади, що розкривають сутність та розширене визначення поняття «інтелектуалізація систем менеджменту» (с. 87).

Автор дисертації послідовно доводить, що в прикладному розумінні інтелектуалізація систем менеджменту – це процес переходу до нової моделі управління, головними елементами якої є особистісний і командний інтелект, трансферт

знань та інтелектуального капіталу, взаємоінтегрованість підсистем менеджменту, технології та управлінська тяглість до змін (с. 87).

У дисертаційній роботі автор поділяє думку тих економістів, які пропонують низку концептуальних підходів щодо тлумачення сутності інтелектуального потенціалу, його змістового наповнення, а також просторового розподілу. Водночас він пропонує типологізувати інтелектуальний потенціал за сутнісно-змістовим підходом за такими ознаками: адаптаційністю, рівненалежністю, ресурсомісткістю, функційністю, керованістю та цільовістю (с. 93-94, рис. 1.3).

Слід підтримати автора дисертації у його твердженні, що першоджерелом розвитку підприємств в умовах сьогодення є інтелектуальні ресурси, які переважно сконцентровані у знаннях, досвіді, вміннях, мисленні та креативності інтелектоносіїв, а послідовне формування, відтворення та використання у межах підприємств таких економічних категорій як «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальний капітал» та «інтелектуальна власність» вимагає від їх систем менеджменту адекватного процесу інтелектуалізації. Адже інтелектуалізація систем менеджменту є процесом, цілеспрямованим на всебічне зростання інтелектуального потенціалу, формування на його основі й застосування інтелектуального капіталу підприємств, який характеризує унікальний надекономічний рушій, сприяє підвищенню конкурентоспроможності, капіталізації та індивідуалізації (с. 113).

Варто позитивно оцінити уточнені дисертантом поняття «система менеджменту» та «структура системи менеджменту» (с. 123) та запропоновану модель формування підсистеми управління інтелектуально-знаннєвими активами у системі менеджменту підприємства в процесі інтелектуалізації (с. 127-128, рис. 1.9).

У параграфі 1.4 розділу 1 автором дисертації на засадах процесного, еволюційного, функціонального, синергійного та регламентного підходів розроблено концепцію інтелектуалізації систем менеджменту підприємства на основі впливу еволюційних процесів зовнішнього середовища та активізації внутрішнього самоорганізування систем менеджменту під дією інтелектуально-знаннєвих активів й інформаційно-комунікаційних технологій, яка обґрунтовує ключові категорії інтелектуалізації, послідовність її етапів, об'єкти спрямування та елементи моделі, що охоплює мету, принципи, стратегії, тактики, методи, функції, завдання, технології, критерії та показники оцінювання (с. 130-150).

Важливим аспектом дисертаційної роботи є визначення та обґрунтування автором специфічних принципів інтелектуалізації систем менеджменту, які систематизовано у три блоки за такими ознаками: принципи процесу та змістового наповнення, принципи функціонального призначення та принципи когнітивності (с. 137-142).

Розділ 2 дисертації присвячений аналізуванню процесів інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств, де автором охарактеризовано підходи до управління знаннями, інтелектуальним потенціалом та капіталом підприємств. Зокрема, досліджуючи різні концептуальні моделі, концепції та системи управління у межах застосовуваних системного, процесного та інших підходів за проблематикою дослідження автор здобув підстави виокремити й систематизувати спільні та відмінні складові систем управління знаннями, інтелектуальним потенціалом, капіталом та власністю підприємств (с. 155-170), а також зважаючи на процеси формування і відтворення зазначених економічних категорій, виокремив структурну та елементну моделі трансформації інтелектуально-знаннєвих активів підприємств (с. 171-173).

Здійснене системно-цільове аналізування інтелектуалізації менеджменту підприємств, наведені статичні матеріали та аналітичне їх підкріплення дають уявлення стосовно стану та тенденцій у царині розвитку українських промислових підприємств, їх інтелектуально-знаннєвої та інноваційно-інвестиційної діяльності.

Проведено автором анкетне опитування менеджерів та фахівців низки промислових підприємств у декількох областях України дозволило зробити ряд принципово важливих висновків, які мають суттєво нове значення для подальшого розвитку процесів інтелектуалізації економіки та менеджменту, наявного та формування нового рівнів володіння знаннями, навичками, компетенціями та іншим інтелектуальним потенціалом серед персоналу промислових підприємств, а також пріоритетності ключових груп індикаторів, за якими варто здійснювати діагностику процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств (с. 183-202).

Заключний параграф другого розділу присвячений аналізу чинників, що впливають на процес інтелектуалізації (с. 203-223). При цьому автором застосована експертна оцінка із залученням у якості експертів керівників, менеджерів та провідних фахівців низки промислових підприємств декількох областей. Отримані автором результати у подальшому використані при розробленні методів діагностування та оцінювання процесу та результативності інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, удосконаленні організаційно-функціональної моделі механізму інтегрування підсистем (інтелектоносіїв) у системі менеджменту на засадах інтелектуалізації.

У третьому розділі дисертації автором досліджено напрями трансформування моделі управління на засадах інтелектуалізації. Дисертантом здійснено актуалізацію моделі управління через призму інтелектуалізації менеджменту, зокрема аргументовано, що система електронної ідентифікації приросту інтелектуально-знаннєвих активів підприємств у поєднанні із механізмами мотивації персоналу до набуття нових знань дає змогу вирішувати складні інформаційно-знаннєві проблеми

розширення функційно-професійних взаємозв'язків, а отже, формує адекватний інструментарій для систем менеджменту стосовно забезпечення інтеграції між підсистемами менеджменту та рівнями управління (с. 227-335).

Автор дисертації послідовно доводить, що за відсутності сформованого середовища інтелектуотворення в системах менеджменту, ефективних інструментів підзвітності і координації між рівнями управління, підсистемами та підрозділами інвестиції в розвиток цифрових технологій або персоналу підсилюють виключно вплив управлінських еліт, що призводить до залежності політики підприємства від інтересів інституційного істеблїшменту та посилення авторитарного контролю за персоналом. Про це, як зазначає автор, свідчить висока диференціація в оплаті праці між топ-менеджментом й середньою ланкою управлінців, а також працівниками із технічним рівнем та операційним персоналом (с. 237).

З огляду на це, виконані дослідження дали змогу автору запропонувати ключові пріоритетні завдання для систем менеджменту: формування середовища інтелектуотворення; забезпечення широкої доступності до Інтернету та відкритих мереж баз даних; плекання традиції серед персоналу до творчого пошуку, інтелектуальної активності та ініціативності; формування механізму відкритості ментального простору, колегіальності, оперативності. Паралельно, на думку автора, потрібно формувати міцний інституційно-мотиваційний аналоговий фундамент, який об'єднуватиме: регламентну базу, що створює динамічне інтелектуально-власницьке середовище; класифікатор інтелекто-компетенцій та навиків; підзвітні підсистеми менеджменту (с. 238-239).

У параграфі 3.2 розділу 3, автором окреслено рівень інтелектуалізаційних перетворень і розривів у функціонуванні промислових підприємств, а в параграфі 3.3 визначено передумови сприяння та ризику процесу інтелектуалізації моделі управління.

У заключному параграфі третього розділу автор виокремлює різновиди рівнів інтегрування у системі менеджменту через призму їх інтелектуалізації, зокрема пропонує такі: міжпідсистемний, внутрішньопідсистемний, функціональний, фахово-інтелектуальний, особистісно-підсистемний, особистісно-системний, системно (підсистемно)-зовнішній, особистісно-зовнішній (с. 275-277). Водночас зазначає, що у різних за масштабом промислових підприємств існує неоднорідність та різноманітність побудови підсистем менеджменту щодо наявних інтелектуально-знанневих активів, їх складу, структури, цільового і функційного призначення. Зважаючи на це, дисертант пропонує виокремити стадії інтегрування елементів системи менеджменту на засадах процесів інтелектуалізації управління, зокрема такі: підсистемного індивідуалізму; підсистемного партнерства; підсистемної синергії; системної емерджентності;

багатосистемного індивідуалізму; багатосистемного партнерства; багатосистемної синергії; багатосистемної емерджентності (с. 282-287).

Автором запропоновано модель інтегрування підсистем та інтелектоносіїв у системі менеджменту підприємств у процесі їх взаємодії (с. 291) та розроблено й обґрунтовано модель механізму інтегрування складових систем менеджменту підприємств на засадах інтелектуалізації управління (с. 293-297).

У четвертому розділі дисертації автором розроблено методологічне забезпечення аналізування інтелектуалізації систем менеджменту підприємств та оцінювання її результативності.

Дисертантом запропонована система діагностики, що дає змогу здійснити функційно-просторово-динамічне аналізування процесу інтелектуалізації будь-яких систем менеджменту підприємств як самостійних суб'єктів господарювання, а також у складі об'єднань підприємств чи міжнародних корпорацій. Також зазначена методика формує інструментарій стадійно-часового моніторингу цього процесу. Автором розроблено ієрархічну структуру критеріїв діагностичного оцінювання процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств за допомогою інтегрального індексу інтелектуалізації систем менеджменту – комплексного показника, сформованого із сукупності проміжних і часткових індикаторів, який характеризує рівень розвитку системи менеджменту підприємства через призму формування умов розвитку та створення інтелектуально-знанневих активів (с. 325-343).

У заключному параграфі 4 розділу автором розроблено метод рейтингового оцінювання результативності інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, який запропоновано розраховувати на основі параметра інтегрального рівня інтелектуалізації систем менеджменту – комплексного показника, що характеризує ступінь здобутків у розвитку систем менеджменту через призму використання інтелектуально-знанневих активів (с. 344-363).

Дисертант пропонує визначати рейтинг на підставі експертної оцінки стану розвитку конкретної системи менеджменту, що аналізується поміж групи аналогічних підприємств на основі якісних та кількісних показників скорегованих на їх коефіцієнти вагомості. Пропонований інтегральний рівень інтелектуалізації систем менеджменту підприємств рекомендовано оцінювати за такими ключовими критеріями: інтелектомісткість; інтелектоактивність; інтегрованість; інтелектопродуктивність; динамічність моделі управління (с. 358-360).

У дисертаційній роботі автором розроблено модель взаємозв'язку напрямів рейтингування, ключових критеріїв і деталізованих показників та основних етапів оцінювання й визначення рейтингу рівня результативності інтелектуалізації систем менеджменту підприємств. Виконані дослідження дають змогу здійснити ідентифікацію

атестацій інтегральних рівнів інтелектуалізації систем менеджменту різних підприємств згідно з лінгвістичними та кількісними оцінками розробленої шкали (с. 361-362, с. 558).

У п'ятому розділі дисертації автором запропоновано моделювання управління персоналом на засадах інтелектуалізації систем менеджменту.

Дисертант окреслюючи в дисертаційній роботі інституційні пріоритети розвитку промислових підприємств на принципах інтелектуалізації, зважаючи на дослідження еволюції менеджменту та запропоновану в дисертації концепцію інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, пропонує як напрям розвитку новітньої парадигми менеджменту розглядати її через призму інтегрування світоглядно-ціннісного й особистісно-власницького взаємозростання персоналу в соціально-економічній системі. Особливістю такого підходу до парадигми менеджменту, на думку автора, є те, що менеджмент варто розглядати не лише як мистецтво управляти людьми, але як мистецтво створювати унікальні можливості й формувати індивідуальні й командні мотиватори для здійснення творчих ідей працівників. Власне одним із ключових векторів сучасної науки менеджменту, на переконання здобувача, мають бути взаємини, які розвиваються між особистостями (командами) у процесі створення інтелектуально-знаннєвого, інформаційного, інноваційного, матеріального та управлінського продукту, а також економічно-правові відносини між носіями інтелектуального капіталу та підприємством, на якому вони б хотіли його зреалізувати в процесі управління (с. 366-383).

Дисертантом обґрунтовано доцільність трактувати інтелектуальну активність індивідів у системі менеджменту підприємства як добровільну, засновану на знаннях і досвіді, цілеспрямовану, світоглядно та економічно, а також фахово вмотивовану спроможність генерувати новизну для підприємств та особистісного розвитку (с. 386). Автор пропонує розглядати як гіпотезу четвертий рівень інтелектуальної активності – ідейно-світоглядний – коли особистість через призму свого світоглядно-емоційного розвитку та фахового розуміння генерує нові ідеї, явища і процеси, моделює нову реальність у просторі й часі, формує нестандартні завдання і вирішує нові проблеми, надаючи перевагу діяльності, що мотивована її ідейно-духовними переконаннями (с. 387-388).

У параграфі 5.2 розділу 5 автором удосконалено механізм розвитку інтелектуальної активності як цільової функції менеджменту персоналу (с. 384-402), обґрунтовуючи його, дисертант зазначає, що у ситуації різкого зростання попиту підприємств на фахівців із значно ширшими навиками, ніж вузькоспеціальні, пріоритетними у процесі інтелектуалізації систем менеджменту та інтелектуально-знаннєвій економіці стають певні види особистісних компетенцій, які ним виокремлено в такі

групи: світоглядно-ціннісні, когнітивні, соціально-поведінкові, духовно-емоційні, технологічні (с. 394).

У дисертаційній роботі автором удосконалено інструментарій моделювання процесів зростання особистісно-командних інтелектуально-знанневих активів (403-422) та запропоновано метод діагностування впливу активаторів інтелектуалізації систем менеджменту на управління персоналом промислових підприємств (423-440).

Дисертація завершується загальними висновками, які відображають найбільш суттєві здобутки автора у відповідності до поставлених завдань.

Загалом аналіз дисертації доводить, що дослідження є завершеним, а наукові завдання розв'язані.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Наукові положення, висновки та рекомендації виконаного дослідження базуються на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Основні положення, які містять певну наукову новизну, базуються на вивченні та застосуванні автором результатів сучасних фундаментальних та прикладних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених з проблематики формування і використання інтелектуального потенціалу, інтелектуального капіталу та власності, процесів інтелектуалізації управління підприємствами в умовах становлення інтелектуально-знаннєвої економіки, чинного законодавства України, статистичних даних та результатів власних досліджень. Позитивним є в роботі апробація теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, їх дискусійне обговорення за результатами виступів на наукових семінарах кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва та кафедри менеджменту персоналу й адміністрування Національного університету «Львівська політехніка», а також результативне впровадження авторських розробок у діяльність українських підприємств.

Одержані результати дисертаційної роботи вирізняються серед наявних розроблень концептуальних, теоретико-методологічних й методико-прикладних основ забезпечення інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств.

4. Наукова новизна результатів дослідження. Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дало змогу виокремити елементи наукової новизни у сформульованих автором положеннях дисертаційної роботи, серед яких найбільший науковий інтерес становлять такі:

1. Уточнене сутнісне наповнення понять «інтелект» (с. 74), «інтелектуалізація систем менеджменту» (с. 87), «інтелектуальний потенціал підприємства» (с. 95), «система менеджменту» і «структура системи менеджменту» (с. 123), що базуються на

введенні в аналіз відносної, кількісної, мотиваційної та структурної складових як доміантних критеріїв процесу інтелектуалізації систем менеджменту, а також узалежненням множини внутрішніх елементів системи та кількості їх взаємозв'язків від рівня їх інтелектуально-знанневих активів (результат підтверджено публікаціями № 1, 2, 10, 11, 12, 19, 22, 49 автореферату).

2. Розвинені елементно-структурні складові систем менеджменту промислових підприємств у процесі їх інтелектуалізації, які згруповано в основні підсистеми (ухвалення управлінських рішень, цільову підприємства й особи та функціональну) та класифіковано елементи систем на «традиційні управлінсько-економічні елементи» й «інтелектуально-знанневі активи» (с. 114-126) (результат підтверджено публікаціями № 1, 10, 16, 17, 52, 59 автореферату).

3. Розвинена елементна модель трансформації інтелектуально-знанневих активів підприємств (с. 168-173) та модель формування підсистеми управління такими активами, яка передбачає у ході інтелектуалізації об'єднати автономні підсистеми управління (знаннями, інтелектуальним потенціалом, капіталом й власністю, креативністю, компетенціями, людським капіталом) в єдину підсистему «управління інтелектуально-знанневими активами підприємства» у системі менеджменту (с. 127-129) (результат підтверджено публікаціями № 1, 29, 30, 54, 64 автореферату).

4. Запропоновано концепцію інтелектуалізації систем менеджменту підприємства на основі впливу еволюційних процесів зовнішнього середовища та активізації внутрішнього самоорганізування систем менеджменту під дією інтелектуально-знанневих активів й інформаційно-комунікаційних технологій, яка обґрунтовує ключові категорії інтелектуалізації, послідовність її етапів, об'єкти спрямування та елементи моделі (с. 130-150) (результат підтверджено публікаціями №2, 20, 22, 32 автореферату).

5. Розвинена типологія чинників впливу на процес і результативність інтелектуалізації систем менеджменту за ознаками різноаспектності їх атестацій, що розкриває специфіку інтелектуалізації (с. 203-223) (результат підтверджено публікаціями № 1, 4, 14, 19, 21, 35, 42, 58, 66 автореферату).

6. Удосконалено організаційно-функціональну модель механізму інтегрування підсистем (інтелектоносіїв) у системі менеджменту на засадах інтелектуалізації, яка передбачає поетапне здійснення основних функцій процесу інтегрування на основі виокремлення: різновидів рівнів інтегрування, стадій інтегрування її елементів та розроблення інтегративних стратегій (с. 275-297) (результат підтверджено публікаціями № 1, 3, 6, 28, 33 автореферату).

7. Розроблений метод діагностування процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, що дає змогу визначати склад онтогенних чинників систем

(підсистем) менеджменту та характер їх впливу на процес інтелектуалізації, а також визначити інтегральний індекс інтелектуалізації систем менеджменту та з урахуванням цього сформувати інструментарій стадійно-часового моніторингу процесу інтелектуалізації (с. 324-343) (результат підтверджено публікаціями № 1, 25, 27, 31, 40, 61, 65 автореферату).

8. Розроблений метод рейтингового оцінювання результативності інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, який передбачає розрахунок її інтегрального рівня за узагальненими критеріями (інтелектомісткість, інтелектоактивність, інтелектопродуктивність, інтегрованість, динамічність моделі управління), а також здійснювати ідентифікацію атестацій інтегральних рівнів інтелектуалізації систем менеджменту згідно з лінгвістичними та кількісними оцінками, керуючись діапазоном окреслених інтервалів модифікованої шкали Харрінгтона (с. 346-364) (результат підтверджено публікаціями № 1, 23, 26, 41, 67 автореферату).

9. Удосконалено класифікація методів мотивування персоналу підприємств на основі виокремлення ознаки «за силою впливу», доповненням ознак: «за способом врахування інтересів персоналу»; «за характером впливу»; «за видом результату» (с. 399-402) (результат підтверджено публікаціями № 1, 8, 60, 63 автореферату).

10. Удосконалено механізм розвитку інтелектуальної активності як цільової функції менеджменту персоналу підприємств, який ґрунтується на виокремленні ідейно-світоглядного рівня інтелектуальної активності в системі менеджменту, окресленні конститутивних властивостей інтелектуально активного працівника, формуванні гнучкого середовища інтелектуального зростання персоналу та групуванні інтелектуально-особистісних якостей і компетенцій фахівців (с. 384-402) (результат підтверджено публікаціями № 1, 2, 8, 11, 13, 24, 44, 55 автореферату).

11. Удосконалено інструментарій моделювання процесів зростання особистісно-командних інтелектуально-знанневих активів у системах менеджменту для: процесів дифузії інтелектуально-знанневих здобутків; прогнозування залежності обсягу мотиваційної винагороди інтелектоносіїв від узагальненої пропозиції інтелектуально-знанневого продукту; ухвалення рішень учасниками інтелектуально активних середовищ стосовно їх індивідуальної та колективної поведінки (с. 402-422) (результат підтверджено публікаціями № 1, 5 автореферату).

12. Удосконалено метод аналізування впливу активаторів інтелектуалізації систем менеджменту на управління персоналом, який на основі кореляційно-регресійного моделювання дає змогу виокремити за низкою критеріїв найбільш репрезентативні показники такого впливу, прогнозувати значення результуючих показників розвитку підприємств та ідентифікувати переваги й недоліки активаторів

інтелектуалізації (с. 427-440) (результат підтверджено публікаціями № 1, 7, 9, 15, 59 автореферату).

5. Практичне значення результатів дослідження. Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що певні наукові положення дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних пропозицій щодо формування складових процесу та оцінювання результативності інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств. До основних результатів прикладного характеру варто зарахувати: метод діагностування процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств; метод рейтингового оцінювання результативності інтелектуалізації систем менеджменту підприємств; організаційно-функціональну модель механізму інтегрування підсистем (інтелектоносіїв) у системі менеджменту на засадах інтелектуалізації; метод аналізування впливу активаторів інтелектуалізації систем менеджменту на управління персоналом; модель формування підсистеми управління інтелектуально-знанневими активами підприємств у системі менеджменту. Впровадження цих розробок у практику діяльності українських підприємств (ТДВ «Хмельницькзалізобетон», ТОВ «Завод «Ремпобуттехніка», ПАТ «Завод «ТЕМП», ПрАТ «ВАТ Калина», ПрАТ «Хмельницька макаронна фабрика», ТОВ «КАРАТ», ТзОВ «Компанія ФАВОРБУД», ТОВ «Торговий дім «Інтеграл», КП фірма «ЛІК», ПП «Фабрика солодощів Ласка») (с. 64-65) сприяло обґрунтуванню засад трансформування систем менеджменту підприємств на основі здійснення процесів їх інтелектуалізації та у формуванні інтелектуотворчої свідомості персоналу.

Позитивним є те, що результати наукових досліджень автора були використані в діяльності Міністерства соціальної політики України для розроблення регуляторної політики та цільових соціальних програм і Львівської обласної державної адміністрації для формування регіональної політики інтегрування промислових підприємств з метою зростання рівня інтелектомісткості продукції та інноваційності їх виробничої діяльності (с. 64). Водночас основні теоретико-методологічні та методично-прикладні положення дисертаційної роботи впровадженні у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка», що дало змогу якісно наповнити та змістовно розширити дисципліни «Менеджмент організацій», «Економіка і фінанси підприємства», «Технологія лідерства в організації», «Інформаційно-інтелектуальна економіка» (с. 65).

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам. Повнота відображення наукових положень дисертаційної роботи в опублікованих автором працях. Дисертація Ситника Й.С. є завершеною науково-дослідною роботою, написана сучасним науковим стилем, за класичною схемою, а саме, містить анотацію, п'ять розділів, вступ, висновки, список використаних літературних джерел, додатки.

Виклад матеріалу проведеного дослідження характеризується послідовністю, логічністю, наявністю необхідного ілюстрованого матеріалу.

У дисертаційній роботі чітко сформульовано мету й завдання дослідження, які узгоджуються та послідовно розкриваються у п'яти, взаємопов'язаних розділах.

Наукові здобутки, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Ситника Йосифа Степановича достатньо та належним чином висвітлено у наукових працях, які відповідають чинним вимогам Міністерством освіти і науки України до опублікування результатів дослідження на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Результати дисертації опубліковано в 75 працях автора загальним обсягом 171,2 друк. арк. (особисто авторові належить 112,7 друк. арк.), серед яких: 3 монографії, 32 статті в наукових фахових виданнях України, з них 11 – у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, 32 тези доповідей згідно з участю в наукових конференціях, 1 стаття в іншому виданні, 1 підручник, 2 навчальних посібники та 3 конспекти лекцій (с. 67; 32-40 автореферату).

Обсяг опублікованих наукових праць, їхній зміст і кількість відповідають вимогам щодо відображення основного змісту дисертації в публікаціях та надають їх авторові Ситнику Й.С. право публічного захисту дисертаційної роботи.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним Міністерством освіти і науки України стандартам. В авторефераті ідентично відображено структуру дисертації, логіку викладення матеріалу, основні положення, отримані наукові результати, висновки та пропозиції, що викладені в дисертаційній роботі.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Вважаю, що автор дисертації досяг мети дослідження і виконав поставлені завдання. За загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи необхідно вказати на окремі дискусійні моменти та зауваження щодо її змісту, які можуть стати предметом обговорення під час захисту.

1. У запропонованому автором визначенні «інтелектуальний потенціал підприємства» (с. 95) введено елемент відносності, однак варто більш детально обґрунтувати за якими саме відносними кількісними і якісними характеристиками його розрізняти.

2. На с. 143 наводиться визначення процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств, однак, якщо виходити з авторського трактування суті «Інтелектуалізація систем менеджменту підприємств» («...онтогенетичний процес насичення елементів менеджменту інтелектуально-знанськими активами...») (с. 87) виникає тавтологія понять: процес процесу, що не дозволяє чітко відобразити авторську позицію.

3. Представлену класифікацію чинників впливу на процес й результативність інтелектуалізації систем менеджменту за ознаками різноаспектності їх атестатності (с. 218-221), доцільно глибше розкрити з позиції її прикладної цінності. Це дозволило б збагатити ідеї автора щодо виокремлення активаторів інтелектуалізації.

4. У четвертому розділі доцільно було б конкретизувати різницю між поняттями «аналізування», «атестація», «діагностування» і «оцінювання». Саме ці поняття є основою даного розділу, тому важливим є чітко визначити, які критерії та показники відповідають зазначеним поняттям.

5. Обґрунтована автором модель залежності мотиваційної винагороди від узагальненої пропозиції інтелектуально-знаннєвого продукту (стор. 413-416) є раціональною, але водночас емпіричних доказів можливості її використання в сучасних реальних умовах інтелектуалізації систем менеджменту, дисертантом отримано не було.

Загалом, зазначені зауваження не знижують наукової та практичної цінності проведеного здобувачем дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок про дисертаційну роботу. Дисертаційна робота Ситника Йосифа Степановича на тему: «Інтелектуалізація систем менеджменту промислових підприємств» є завершеною науковою працею, яка за змістом відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Обрану тему дисертаційної роботи належним чином розкрито, поставлену мету досягнуто, а задекларовані завдання виконано.

Одержані наукові результати дозволяють вирішити актуальне завдання науково-прикладного значення щодо розроблення концептуальних, теоретико-методологічних й методико-прикладних засад забезпечення інтелектуалізації систем менеджменту промислових підприємств.

За теоретичною і практичною вагомістю одержаних наукових результатів, якістю прикладних розробок, сформульованих висновків та рекомендацій виконане дослідження відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Автореферат дисертації належним чином розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою та змістом й не містить інформації, яка відсутня у дисертаційній роботі.

У роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувались.

Таким чином, дисертаційна робота на тему: «Інтелектуалізація систем менеджменту промислових підприємств» відповідає вимогам Міністерством освіти і

